

ЗЛОУПОТРЕБА ПОЛИТИЧКОГ УТИЦАЈА: ПОЛИТИЧКЕ СТРАНКЕ КАО НАЈВЕЋИ ПОСЛОДАВЦИ У СРБИЈИ

Округли сто: Да ли има страначког запошљавања у Чачку

Саговорници сагласни: страначког запошљавања било, има и биће. Имамо недовршен прелазак из једног система вредности и стандарда у други, бољи. Остали смо заглављени у транзицији, па не идемо ни напред ни назад

У склопу нашег серијала текстова у којима смо се бавили појавом страначког запошљавања и поставили питање „чланска или радна књижица”, организовали смо Округли сто на тему „Да ли има страначког запошљавања у Чачку”. Учесници дебате били су: Александар Максимовић, шеф одборничке групе СНС у Скупштини града Чачка, Мирјана Миленковић Таловић, одборница ДС у неколико мандата у СГ Чачка, Славко Веселиновић, члан Градског већа Чачка ресорно задужен за област рада, запошљавања и информатичког друштва, Владимир Милосављевић, директор регионалне ТВ *Телемарк*, Ана Дојчиловић, начелница Одељења за посредовање у запошљавању и планирање каријере Филијале НСЗ, Алекса Јовичић и Вук Васиљевић, представници Алтернативне студентске организације Факултета техничких наука у Чачку.

- Сложићемо се око тога да свако од нас има свој одговор на питање „шта је то страначко запошљавања”. Био бих лицемеран ако бих рекао да је страначко запошљавања у Чачку било у неком претходном периоду, а да га сада више нема. Колико ја памтим, од једностраначког система до данас, када је у питању кадровате на нивоу града, увек су се питале политичке структуре на власти. Седамдесетих и осамдесетих година прошлог века, подразумевало се да директори јавних предузећа, установа и служби морају бити чланови партије или како се тада говорило морају бити морално-политички подобни. Настанком вишестраначја ништа се суштински није променило, само се уместо једне сада питало више стра-

нака које су на власти, уз претходну расподелу директорских места. Једино што се критеријум избора на руководно место свео само на партијску припадност, а стручност и радно искуство су потпуно занемарени. Чини ми се да су недавне законске измене ишле у том правцу да се ипак, више води рачуна о

Александар Максимовић

стручним квалификацијама кандидата за руководна места у јавним предузећима и установама и мислим да је то добро. Такође мислим и да је добар услов да постављени руководилац мора да замрзне своју политичку функцију. Ево на пример Јоргованка Табако-

вић која је од када је постављена за директорку НБС, замрзла своју партијску функцију заменице председника странке. На крају крајева, избори су ти на којима ће грађани дати оцену рада оних који су изабрани, па макар на та места дошли кроз страначко запошљавање – сматра Александар Максимовић, шеф одборничке групе СНС, у чачанском парламенту.

- Нећу да негирам чињеницу да је било, да га има и данас и да ће бити страначког запошљавања у Чачку. На неки начин оно је присутно и у далеко развијенијим демократским системима у свету. Мени се чини да имамо супротан ефекат *Закон о јавним предузећима* који је Максимовић поменуо и да је он заправо, као и *Уредба о забрани запошљавања у јавном сектору*, довео до легализације страначког запошљавања. Идеја тог закона била је да се истера политика из управљачких структура јавних предузећа, или сам бар ја тако мислила, а имамо сасвим супротан ефекат. И шта значи замрзнути страначку функцију. Могу као руководно лице да замрзнем партијску функцију али нисам замрзнула, као ни Јоргованка Таба-

ковић, свој добар однос са председником партије или председником Градског одбора и другим органима странке. Људске односе не можемо замрзнати. У Чачку не постоји ниједан директор јавног предузећа, установе или неке јавне службе да није постављен уз подршку неке политичке странке. Раније смо имали јавно закључени коалициони споразум по коме су странке на власти после изборне победе делиле тзв. изборни плен, а то су јавна предузећа и установе и директорска места. Сада тог јавног споразума нема, али принцип и

Мирјана Миленковић Таловић

подела коју је Максимовић квалификовао као „преузимање одговорности за пословање“ су остали. Уредба о забрани запошљавања у јавном сектору довела је до тога да један човек, без икакве јавне објаве прима на посао кога хоће и како хоће. И на локалном и на републичком нивоу, не постоји више обавеза за јавним оглашавањем попуне радних места која су сва на терету локалног или државног буџета које пунимо ми сви као порески обвезници. Бивши министар финансија Крстић је пре подношења оставке рекао да се од доношења Уредбе о забрани запошљавања појавило 50.000 новозапослених у јавном сектору. У буџету РС за 2016. имамо 126 милиона евра за покриће зарада за 30.000 новозапослених у јавном сектору. Немам ништа против да се људи који су страначки ангажовани запошљавају ако су без посла. Па и они су људи који треба

да живе од свог рада и они имају породице. Али, долази до негативне селекције приликом запошљавања када једини услов који треба да испуните је чланска књижица неке од партија на власти. И то је сада на врхунцу. И зато су људи разочарани и зато нам млади одлазе. Не кажем да ни странка у којој сам толике године нема свој део кривице. Само мислим да ствари морамо да мењамо, јер ово што се дешава са страначким запошљавањем је и део менталитета, а задатак политичких странака је и да утичу на промену свега што је лоше у нашем менталитету. Некада су млади људи у Србији били револуционари, а данас иду линијом мањег отпора и то није нормално – истиче Мирјана Миленковић Таловић.

Данас је у Србији око 800.000 људи учлањено у једну или више политичких странака, од којих су многи за учлањење били мотивисани са само једном идејом, да тако дођу до запослења.

- Нешто дебело није са свима нама у реду. Ово је задатак не само владајућим странкама него и целој опозицији, невладином сектору сваком појединцу у Србији да се узмемо у памет и почнемо нешто да мењамо – каже Мирјана Миленковић.

- Не бих да реплицирам, али од ступања на снагу Уредбе о забрани запошљавања у Чачку имамо као ефекат смањење броја запослених у јавном сектору. Да није уредбе ми би у Чачку имали бар стотинак више запослених у јавном сектору. Нека од јавних предузећа данас имају проблем са мањком запослених. Рекао бих и да имамо проблем са свешћу да је запошљавање у Србији данас само са циљем да радите у државном сектору и да цео радни век проведете на неком шалтеру. Не могу да схватим такво размисљање младих и школованих људи и не знам зашто не траже своју шансу у привреди и приватном сектору или у покретању сопственог посла – каже Александар Максимовић.

- Не бих рекла да је тако кад је у питању број запослених у јавном сектору у Чачку. Ево примера. Кад

је ДС сишла са локалне власти у ЈКП Комуналац је од 2008. до 2014. број запослених удвостручен, у ТОЧ-у је број запослених у време директора из ДС било 7 запослених а данас их је 24 са истим обимом посла. У ЈП Градац се такође дуплирао број запослених – каже Мирјана Миленковић Таловић.

Онај ко би приликом отварања нових радних места највише требао да буде питан о квалификованости кандидата за радна места је Филијала Националне службе за запошљавање.

- Активност НСЗ, између осталог, регулисана је и *Законом о осигурању и запошљавању у случају незапослености*. Овим законом је регулисано и да НСЗ има обавезу да пружа услуге посредовања у запошљавању у смислу пружања информација о слободним радним местима у земљи и иностранству. Према подацима које имамо за првих девет месеци у овој години било је око 680 поднетих потреба за запошљавање на нивоу Моравичког округа за око 1.700 радних места. Ми немамо раздвојене податке колико је пријављених потреба од стране приватног, а колико од буџетског сектора, али могу да кажем да је великим делом био заступљен приватни сектор. Кад је буџетски сектор у питању онда пре свега имамо посредовање у запошљавању на јавним радовима. Наши подаци не раздвајају запослене у приватном и у буџетском сектору. За првих десет месеци у овој години, према нашим подацима, у Чачку је запослено 3.255 лица, а од тога 1.804 жене, с тим што значајан број послодавца ангажује запослене на одређено време. То у пракси значи да се лице коме истекне рад на одређено време, а то може бити и свега месец-два дана, поново враћа на листу незапослених, па кад се поново у истој години запосли на одређено време то улази у број новозапослених. Дакле податак о 3.255 новозапослених до 31. октобра 2016., не значи да је толико лица запослено, јер се неки и по више пута нађу на тој листи. Морам да истакнем да ми не водимо никакву евиденцију страначке

припадности незапослених лица, нити се нама по том основу обрати ниједан послодавац. Када траже наше посредовање у запошљавању послодавци нам траже податке о образовном профилу кандидата, степену стручне спреме, додатним знањима и вештинама незапослених лица, радном искуству, било да је у питању упућивање лица са евиденције или оглашавање слободних послова. Када говоримо о оглашавању слободних послова закон је обавезао образовне и васпитне установе да

Ана Дојчиловић

огласе своје потребе код нас. Понекад нам се обрате и органи локалне самоуправе, а остали из јавног сектора немају обавезу да код нас оглашавају слободна радна места. Као саветници за запошљавање често у разговору са незапосленим лицима чујемо коментаре који указују да они запослење у јавном сектору сматрају сигурнијим послом. Па чак и кад се ради о привременом послу. Спремни су чак и да напусте стални радни однос у приватном сектору ради запослења на одређено време у јавном сектору. О страначком запошљавању се данас толико јавно прича, али ми заиста немамо никакву евиденцију таквог типа нити захтев послодавца у том смеру – каже Ана Дојчиловић, ПР Филијале НСЗ у Чачку.

Некада је постојало бодовање које се односило на школску спрему, радно искуство, дужину чекања на запослење и друге елементе, приликом посредовања НСЗ у запошљавању, али тог бодовања

више нема. Данас је ситуација таква да је квалитет запошљавања далкео већи у приватном него у буџетском сектору. Приватни послодавци много више држе до стручности него до подобности, док је у јавном сектору обрнуто.

- Ја радим у приватном сектору и несхватљиво ми је да неко налази сатисфакцију да се запосли у јавном сектору са перцепцијом да тамо остане цео радни век. Лично никада не бих радио у јавном сектору, и волео бих да ме нико погрешно не схвати, то ми делује као да идем негде да се затупим. Као члан Градског већа сваког уторка имам термин када примам по двадесетак суграђана и несхватљиво ми је да 90 одсто њих ми поставља питање да ли могу да се запосле у Компанији „Слобода“ или неко од јавних предузећа. Кад им споменем приватни сектор имам утисак да беже од те варијанте. Тачно је да послодавци у приватном сектору радије новозапослене примају на одређено време, које по закону може бити до две године, него у стални радни однос. То је опет због законске регулативе, јер тешко је запосленог отпустити, чак и кад не испуњава очекиване резултате рада, а судски радни спорови су дуготрајни и скупи. Кроз рад на одређено послодавац има времена да провери радне ефекте новопримљеног, а запослени има прилику да се докаже. У фирми у којој радим не гледа се код пријема нових радника ко је у којој странци већ превасходно да ли жели да ради, па потом и остало што је важно зато радно место. Ако говоримо о страначком запошљавању, ево ја сам члан СНС-а и постављам питање да ли ми је то предност или хендикеп приликом запошљавања. На једној страни имамо приговор да се у јавном сектору запошљава само по страначкој припадности, на другој имамо питање шта је са правом на рад оних који су чланови странке. Да ли то значи да ја као члан СНС никако не могу да се запослим у јавном сектору све док је СНС на власти. Има, наравно, оних који сматрају да ће учлањењем у неку владајућу политичку странку лакше доћи до посла, али

ја верујем да већина оних који улазе у чланство странака имају мотив да помогну развоју и просперитету друштва и државе – каже Славко Веселиновић, члан Градског већа у Чачку.

Утисак је да је новоформирана градска власт, на одређени начин, повукла ручну кочницу, барем када је у питању ново запошљавање на руководним местима у јавном сектору. На директорским местима по јавним предузећима и установама су и даље људи које је именovala претходна власт, па тако и директори који су чланови сада неких опозиционих странака на локалу, а једина два новоименована директора јавних предузећа „Градац“ и ЈКП „Чачак“ дошли су основу конкурса након в.д. стања, при чему је један члан владајуће СНС, а други није.

- Радимо на томе да запослимо што више људи, јер знамо да се буџет града пуни највише из пореза и доприноса на зараде запослених, а и незапосленост је највећи проблем грађана Чачка. Ако хоћемо да људи остану у Чачку, морамо да створимо услове да се овде и запосле. Наставили смо програм субвенционисања отварања нових радних места, стручне праксе, покретање сопственог посла и све то у сарадњи са Филијалом НСЗ. Код поменута два директорска радна места ослонили смо се на мишљење Комисије за спровођење конкурса и нисмо обраћали пажњу на страначку припадност кандидата - каже Веселиновић.

Каква су искуства послодавца из приватног сектора када је страначко запошљавање у питању, питали смо Владимира Милосављевића, директора регионалне ТВ *Телемарк*.

- Током целог свог радног века радио сам у приватном сектору и не знам шта значи запослити се и радити у јавном сектору. Нормално је да људи имају своје политичко опредељење и да буду или не буду чланови политичких странака. Код нас се одомаћило и да људи у току изборне ноћи промене политичко или страначко опредељење, зависно од резултата избора. И то је нормално, ако је у питању очување посла или функције.

Колико пута је неки директор за- спао као члан једне партије, а про- будио се као члан друге, а поне- кад му ни то није помогло да сачу- ва руководно место. Фирма у којој ја радим увек је консултовала Фи- лијалу НСЗ и никада нисмо погрешили јер смо увек добили квали- тетне кандидате за радна места која смо попуњавали. Критеријум нам никада није била страначка припадност, нити је икада била директна интервенција из неке странке да неко мора бити прим- љен. Оно што бих ја истакао као проблем страначког запошљава- ња је да су људи који су добили ру- ководну функцију као кадар ст- ранке на власти, смењивани упр- кос одличним резултатима рада, онда када им странка падне са власти па нова власт поставља

Алекса Јовичић

неког свог. Проблем избора у јав- ном сектору је што ће готово увек нова власт поставити свог члана, макар био по свим референцама знатно лошији од кандидата који је члан опозиционе странке или уопште није члан ниједне странке. Већ педесет и више година у Срби- ји се спроводи пракса да се у јав- ном сектору поставља онај ко је

подобнији, а не онај ко је способ- нији – каже Милосављевић.

Прилику да изнесу своје ми- шљење о страначком запошљава- њу имали су и представници мла- дих у Чачку. На Округлом столу учествовали су Вук Васиљевић и Алекса Јовичић чланови Алтерна- тивне студентске организације ФТН.

- Мислим да је апсурдно говори- ти о страначком запошљавању ка-

Вук Васиљевић

да је приватни сектор у питању. Приватник има само један инте- рес, а то је да запосли онога ко ће својим радом да му ствара про- фит, био или не био страначки оп- редељен и ангажован. У јавном сектору је сасвим другачије. Не знам како је било у једнопартиј- ском систему, али по причама ре- као бих да је тада страначко запо- шљавање имало и примесу непо- тизма, што није престало ни до да- нас. Почетком девехиљадитих но- восупостављена власт затекла је око пола милиона запослених у јавном сектору у Србији, а данас да тако кажем у СНС ери има их преко 700.000. Значи увећало се за око 50 одсто. У Чачку се можда смањио број запослених у јавном сектору после доношења Уредбе 2013., а ли по многим градовима у

Србији није тако. На разне начине се вештачки мењала статистика и извргавала Уредба. Како год било у Чачку дефинитивно има страна- чког запошљавања. Додуше, при- рода факултета на коме нас дво- јица студирамо, па и осталих висо- ких школа у Чачку, је да смо ми предодређени да посао тражимо у приватном сектору и не размиш- љамо о учлањавању у неку поли- тичку странку да би се запослили. Није само проблем што ће партија тражити да се неки члан негде за- посли него што страначки функци- онери користе свој утицај да неког свог запосле кроз страначке квоте, па тако имате да страначки ли- дери на свим нивоима запошљава- ју у јавном сектору своју родбину, кумове, пријатеље, љубавне парт- нерере. Пре мислим да имамо после- дицу недовршене транзиције зем- ље из једног у други систем, и има- мо последицу ратова који су се до- годили приликом распада бивше Југославије и недовршен прела- зак из једног система вредности и стандарда у нешто што је квалите- тније и модерније. Као да смо ост- али заглављени у транзицији, па не идемо ни напред ни назад - ка- же Вук Васиљевић.

- Ми међу нама на факултету препознајемо оне који су лоши сту- денти, који се на испитима осла- њају на преписивање, који гледају да кампањски спреме испит и до- бију шестлицу, који немају амбиције да нешто сутра остваре у својој професији. Они су ти који показу- ју интерес да се кроз чланство у некој странци домогну запослења у јавном сектору. Чини ми се да је опште стање у друштву такво да нам у свим областима у јавном сектору раде све лошији кадрови – закључује Алекса Јовичић.

Стојан Марковић

Текст је део серијала “Чланска или радна књижица” и део је пројекта „Злоупотреба политичког утица- ја: политичке странке као највећи послодавци у Србији“ који реализује Медија центар Београд.

Овај пројекат (Злоупотреба политичког утицаја: политичке странке као највећи послодавци у Србији) је финансиран грантом од стране Европске уније, кроз “Media Programme 2014”. Садржај пројекта искључива је одговорност Медија центра и Чачанских новина и ни на који начин не одражавају ставове Европске уније.

